Załącznik Nr 1
do UCHWAŁY NR V/53/2011
Rady Gminy Pionki
z dnia 24 lutego 2011 r.

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA LATA 2010 - 2032 DLA GMINY PIONKI

PIONKI 2010

Spis treści

1. Wprowadzenie 3
2. Zagrożenia 4
3. Stan prawny 4
4. Podstawa prawna Programu 7
5. Koncepcja zarządzania Programem 8
6. Cel i zadania Programu 8
7. Obowiązki gminy 9
8. Postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest 11
9. Usuwanie wyrobów zawierających azbest 12
10. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest 15
11. Ogólna charakterystyka gminy Pionki 17
12. Informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Pionki
13. Finansowe aspekty realizacji Programu 21
14. Procedura przyznawania środków na usuwanie i unieszkodliwianie azbestu i wyrobów zawierających azbest 21
15. Harmonogram zadań do realizacji w ramach programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Pionki 24
16. Podsumowanie i wnioski 27
17. Załączniki 29

1. Wprowadzenie

Azbest jest włóknistym skupieniem minerałów z grupy serpentynów lub amfiboli. Pod względem chemicznym jest uwodnionym krzemianem magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Główne odmiany azbestu to:
- chryzotyl – (tzw. azbest biały, głównie stosowany do wyrobów azbestowo-cementowych)
- krokidolit (azbest niebieski, najczęściej wykorzystywany w przemyśle)
- azbest grunerytowy (amozyt, azbest brązowy, bardzo rzadko wykorzystywany w Polsce)
- azbest aktynolitowy
- azbest antofilitowy
- azbest tremolitowy

W celach komercyjnych wykorzystuje się głównie pierwsze trzy odmiany jako element wzmacniający lub jako izolacja termiczna, akustyczna lub elektryczna. Z uwagi na swoje właściwości dźwiękoszczelne, odporność na czynniki chemiczne stosuje się go zarówno w budynkach użytkowych, przemysłowych jak i mieszkalnych. Dzięki swojej wyjątkowej wytrzymałość jest wykorzystywany m.in. w wagonach kolejowych, statkach, samolotach, przy produkcji sprzętu gospodarstwa domowego np. piecyków elektrycznych, suszarek, kuchenek. Na świecie był wykorzystywany w ponad pięciu tysiącach wyrobów, w Polsce w około trzystu. Zawartość azbestu w poszczególnych materiałach jest różna i może zawierać od 1% do 100% tego materiału. Szacuje się, iż na terenie Polski znajduje się ponad piętnaście milionów ton wyrobów zawierających azbest.

Azbest wykorzystywany był przede wszystkim w następujących wyrobach:
- wyroby azbestowo-cementowe (ogniotrwałe, odporne na korozję, gnicie) : płyty faliste, obudowy, płyty warstwowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe, płyty elewacyjne, płyty Karo
- wyroby izolacyjne: izolacja kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych, tkanin ognioodpornych (wata, włókna, sznury, tkaniny, taśmy)
- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo-kauczukowe odporne na podwyższoną temperaturę, szczeliwa plecione
- wyroby cierne: okładziny cierne, taśmy hamulcowe
- wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe

W chwili obecnej, dzięki postępowi technicznemu oraz badaniom chemicznym większość wyrobów azbestowych posiada swoje zamienniki (erionit, wollastonit, attapulgit, sepiolit). Wyjątek stanowią diafragmy i wały ciągnione służące do produkcji szkła. Jednakże i tutaj azbest może być wykorzystywane wyłącznie do czasu ich zużycia lub do czasu, kiedy będą dostępne substytuty bezazbestowe, w zależności od tego, która okoliczność wystąpi pierwsza.

2. Zagrożenia

Azbest jest materiałem niebezpiecznym wymienionym w wykazie substancji niebezpiecznych stanowiących załącznik do *Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201, poz. 1674)* jako substancja o udokumentowanym działaniu rakotwórczym i stanowiąca poważne zagrożenie zdrowia. Jednakże azbest staje się zagrożeniem wyłącznie wówczas, kiedy jego włókna zostają uwolnione do powietrza. Wdychając powietrze zawierające włókna azbestowe ludzie są narażeni na następujące choroby układu oddechowego: pylica azbestowa, rak płuc, międzybłonniak. Najgroźniejszą chorobą jest rak płuc, który prowadzi do śmierci w 95 % przypadków.
Z uwagi na jego szkodliwe działanie na zdrowie i zagrożenie jakie stwarza podjęto działania mające na celu wyeliminowanie tego materiału ze wszystkich obiektów w Polsce do 2032 r. W tym celu m.in. Rada Ministrów Rzeczpospolitej Polskiej 14 maja 2002 r. przyjęła Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Problem azbestu znalazł również odzwierciedlenie w przepisach prawnych.

3. Stan prawny

Jednym z pierwszych i najważniejszych aktów prawnych wydanych w związku z negatywnym wpływem azbestu na ludzi jest ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, ze zmianami). Zgodnie z art. 1 ust. 1 ww. ustawy ustawodawca zakazał wprowadzania na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej zarówno azbestu jak i wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów azbestowych oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Ustawa ta weszła w życie 28 września 1997 r. Z chwilą zakazu produkcji azbestu i obrotu materiałami azbestowymi, podstawowym problemem stało się jego usunięcie ze środowiska.
Zarówno przedmiotowa ustawa, jak i jej przepisy wykonawcze dotyczą również ochrony zdrowia pracowników zatrudnionych przy pracach związanych z azbestem. Pracownikom tym przysługuje szereg świadczeń finansowych, jak i specjalna opieka zdrowotna.

Kolejnymi ustawami regulującymi postępowanie z materiałami zawierającymi azbest są:

- ✓ *ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, ze zmianami.)*
- ✓ *ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 ze zmianami) – zgodnie z art. 1 ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju
- ✓ *ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach* (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 ze zmianami) – ustawa ta określa przede wszystkim zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający jak najlepszą ochronę zdrowia i życia ludzkiego oraz ochronę środowiska. Ustawa określa m.in. obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, jakimi są wyroby azbestowe
- ✓ *ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych* (Dz. U. Nr 11, poz. 84 ze zmianami) – zgodnie z art. 1 ustawa ta określa warunki, zakazy lub ograniczenie produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów

chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub środowisko

- ✓ *ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych* (Dz. U. Nr 199, poz. 1671 ze zmianami) – ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz wskazuje organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach

Kolejną grupę przepisów w zakresie postępowania z azbestem i wyrobami zawierającymi azbest stanowią rozporządzenia. Do najistotniejszych należą:

- ✓ *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U Nr 112, poz. 1206) – dokument ten określa rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w następujących grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

  06 07 01 – odpady azbestowe z elektrolizy
  06 13 04 – odpady z przetwarzania azbestu
  10 11 81 – odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)

  10 13 09 – odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych

  15 01 11 – opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi

  16 01 11 – okładziny hamulcowe zawierające azbest
  16 02 12 – zużyte urządzenia zawierające azbest
  17 06 01 – materiały izolacyjne zawierające azbest
  17 06 05 – materiały konstrukcyjne zawierające azbest

- ✓ *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)* – wśród instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie środowiska wymieniane są instalacje do przetwarzania azbestu lub do wytwarzania lub przetwarzania produktów zawierających azbest w przemyśle mineralnym
- ✓ *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2009, Nr 124, poz. 1033) – rozporządzenie reguluje zagadnienia dotyczące terminu i formy składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu*

- ✓ *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595*). Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia w sposób nieselektywny mogą być składowane odpady:

  17 06 01 – materiały izolacyjne zawierające azbest
  17 06 05 – materiały konstrukcyjne zawierające azbest

- ✓ *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. Nr 217, poz. 1833 ze zmianami) – rozporządzenie określa m.in. najwyższe dopuszczalne stężenie w środowisku pracy pyłów zawierających azbest
- ✓ *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858)*- rozporządzenie stosuje się do składowisk odpadów, z wyjątkiem składowisk niebezpiecznych, na których składowane są odpady oznaczone kodami: 17 06 01 – materiały izolacyjne zawierające azbest oraz 17 06 05 - materiały konstrukcyjne zawierające azbest
- ✓ *Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi* (M.P. Nr 19, poz. 231)
- ✓ *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549 ze zmianami*) -rozporządzenie nie dotyczy odpadów oznaczonych kodami: 17 06 01 – materiały izolacyjne zawierające azbest oraz 17 06 05 - materiały konstrukcyjne zawierające azbest
- ✓ *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczenia azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 oraz z 2008 r. Nr 200, poz. 1235) - rozporządzenie określa m.in. wymagania w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu lub wyrobów zawierających azbest oraz oznaczenia miejsc ich występowania, wymagania w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, wymagania techniczne, jakie należy spełnić przy wykorzystywaniu i przemieszczaniu wyrobów zawierających azbest oraz przy wykorzystywaniu i oczyszczaniu instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest. Ponadto określa sposób inwentaryzowania azbestu lub wyrobów zawierających azbest, w miejscach ich wykorzystywania
- ✓ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac (Dz. U. Nr 200, poz. 2047, ze zmianami)*
- ✓ *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649)* – rozporządzenie określa obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i

usuwaniu wyrobów zawierających azbest, sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest, warunki przygotowania do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania oraz wymagania jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

- ✓ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 ze zmianami).* Zgodnie z § 2 pkt 25 sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wymagają następujące rodzaje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

wydobywanie azbestu lub instalacje do wytwarzania lub przetwarzania azbestu lub produktów zawierających azbest:

a) produktów azbestowo - cementowych w ilości nie niższej niż 200 ton gotowego produktu rocznie

b) materiałów ciernych w ilości nie niższej niż 50 ton gotowego produktu rocznie,

c) innych produktów zawierających azbest w ilości nie niższej niż 200 ton rocznie.

- ✓ *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.)*
- ✓ *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771, ze zmianami)*
  - ✓ *Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r., Nr 216, poz. 1824).*
  - ✓ *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645, ze zmianami.)*
  - ✓ *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbeście (Dz. U. Nr 189, poz. 1603)*
  - ✓ *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201, poz. 1674)*
  - ✓ *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 18 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2010 (M.P. 20009 Nr 57, poz. 780). Rozporządzenie to określa jednostkowe stawki opłaty za gazy lub pyły wprowadzone do powietrza (w tym azbest) oraz umieszczenie odpadów na składowisku (w tym odpadów o kodach: 06 07 01 – odpady azbestowe z elektrolizy, 06 13 04 – odpady z przetwarzania azbestu, 10 11 81 – odpady zawierające azbest, 10 13 09 – odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych, 15 01 11 – opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego, włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi, 16 01 11 – okładziny hamulcowe zawierające azbest, 16 02 12 – zużyte urządzenia zawierające azbest, 17 06 01 – materiały izolacyjne zawierające azbest i 17 06 05 materiały konstrukcyjne zawierające azbest).*

4. Podstawa prawna Programu

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Pionki na lata 20010 - 2032 zwany dalej *„Programem”* stanowi realizację przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902, ze zmianami), ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251), ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, ze zmianami) oraz Krajowego Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest stosowanych na Terytorium Polski przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r., który wprowadza obowiązek opracowania programu na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, zmienionego zaktualizowanym Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu przyjętym z kolei przez Radę Ministrów odpowiednio 14 lipca 2009 roku i 15 marca 2010 roku.

5. Koncepcja zarządzania Programem

Interdyscyplinarność „Programu...” powoduje konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania będą realizowane na trzech poziomach:

- Centralnym – Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator „Programu…”
- Wojewódzkim – wojewoda, samorząd województwa
- Lokalnym – samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Osobą odpowiedzialną za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw w sprawie wdrażania *Programu* jest Główny Koordynator. Należy zaznaczyć, że *Program* powinien być realizowany przez istniejące struktury samorządu terytorialnego i nie powodować tworzenia nowych stanowisk w administracji. Nieodzownym elementem wspierającym założenia *Programu* będzie także współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytutami naukowymi oraz mediami.

Według Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu [2009,2010] do zadań szczebla lokalnego należy:

- Przygotowanie i aktualizacja gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami
- Współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,
- Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja środowiska)

Do zadań rady gminy należy:

- Przyjmowanie rocznych podsumowań rzeczowo - finansowych z realizacji zadań *Programu*.

Tabela 1. Wskaźniki monitorowania *Programu*

L.p.	Wskaźnik		Jednostka
1.	Ilość zdemontowanych azbestu wyrobów zawierających azbest	a) w zabudowie jednorodzinnej	Mg/rok
		b) w obiektach użyteczności publicznej	

2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.	Mg/rok
3.	Stopień usunięcia wyrobów azbestowych	%
4.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację „Programu...” w danym roku.	%

6. Cel i zadania Programu

Podstawowym celem niniejszego *Programu* jest:

- spowodowanie usunięcia z terenu gminy Pionki azbestu oraz wyrobów zawierających azbest do roku 2032;
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko;
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Natomiast podstawowym zadaniem *Programu* jest określenie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Pionki, ustalenie procedur i harmonogramu prac przy usuwaniu przedmiotowych wyrobów oraz wskazanie możliwości pozyskania funduszy na usunięcie wyrobów zawierających azbest.

7. Obowiązki gminy:

- **Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości.** Gmina w pierwszej kolejności powinna skupić się na działaniach edukacyjno — informacyjnych skierowanych do mieszkańców. Na gminę nałożony został obowiązek informowania mieszkańców na temat negatywnych skutków oddziaływania azbestu na stan zdrowia mieszkańców oraz o możliwości usunięcia wyrobów zawierających azbest, co ma na celu skłonienie właścicieli nieruchomości do wypełnienia nałożonego na nich ustawowo obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest do 2032 r. Gmina musi więc zadbać, aby formularze, na podstawie których dokonywana ma być ocena stanu nieruchomości pod kątem obecności azbestu i stopnia jego zużycia, były dostępne w urzędzie oraz — o ile istnieje taka możliwość — również na stronie internetowej gminy. Gmina ma także służyć pomocą swoim mieszkańcom na temat wymaganych procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu. Informacje te powinny znaleźć się na stronie internetowej Urzędu Gminy, na tablicach informacyjnych w jego budynku, ulotkach i plakatach, a także być przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami. Gmina powinny szukać sojuszników swoich działań wśród lokalnych dziennikarzy starając się zainteresować ich tematyką azbestu, szczególnie w skali regionu, oraz służąc informacjami na temat jego usuwania tak, aby wzmacniać prowadzone przez siebie działania informacyjno-edukacyjne.
- **Oprócz zbierania informacji o wyrobach zawierających azbest** i miejscu ich wykorzystywania od prywatnych właścicieli nieruchomości oraz o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone, Gmina powinna dokonać oceny stanu nieruchomości, której sama jest właścicielem. Uczciwa i rzetelna ocena oraz inwentaryzacja są jedynym sposobem na uzyskanie wsparcia finansowego na cele związane z usuwaniem azbestu. O tym także mieszkańcy powinni zostać poinformowani przez Gminę.

- **Obowiązek nałożony na wójta** okresowego przedkładania marszałkowi informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2009, Nr 124, poz. 1033). Powyższą informację należy składać raz na rok, do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy.
- **Obowiązkiem wójta** jest przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań *Programu*.

Według Programu [2002, 2010] do zadań szczebla lokalnego należy:

- Uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
- Współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,

Do zadań rady gminy należy:

- Przyjmowanie rocznych podsumowań rzeczowo - finansowych z realizacji zadań *Programu*.

Podsumowanie roczne winno być wykonane przy uwzględnieniu podanych poniżej wskaźników monitorowania.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójtowi gminy (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz aktualizacja informacji o :
  - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
  - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami (niebezpiecznymi) albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
  - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,

- informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
- posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.
- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.

- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

8. Postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest

Zgodnie z § 4 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. *w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 71, poz. 649) właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrole stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów. Od wyników tej kontroli zależy procedura dalszego postępowania:
- pozostawienie wyrobu i zabezpieczenie go w miejscu eksploatacji, w celu wyeliminowania możliwości lub ograniczenia emisji włókien azbestowych do powietrza,
- usunięcie wyrobów i zastąpienie ich materiałami nie zawierającymi azbestu.

Należy podkreślić, że prace przy usuwaniu lub zabezpieczaniu wyrobów azbestowych powinny być wykonywane przez wykonawców posiadających odpowiednie kwalifikacje.
W przypadku wyrobów zawierających azbest niezakwalifikowanych do wymiany powinny one zostać zabudowane szczelną przegrodą bez naruszania samego wyrobu lub ich powierzchnia powinna być pokryta szczelną powłoką za pomocą substancji impregnujących, związujących cząstki azbestu i uniemożliwiających kruszenie się wyrobu azbestowego.

Wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy dokonywać zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 7 lipca 1994 r Prawo budowlane*, rozdz. 4 “Postępowanie poprzedzające rozpoczęcie robót budowlanych”, rozdz. 5 “Budowa i oddawanie do użytku obiektów budowlanych”.

W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu.

Zgodnie z zapisami Programu [2009, 2010] jest możliwe usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu własnej nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, przez osoby odpowiednio przeszkolone, które dysponują środkami technicznymi eliminującymi narażenie na kontakt z włóknami azbestu. Prace te mogą być wykonywane incydentalnie.

9. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Zagadnienie to regulują następujące przepisy:

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, ze zmianami);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. *w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 71, poz. 649);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. *w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 ze zmianami).

Przystępując do usuwania wyrobów azbestowych należy:

1. Przeprowadzić inwentaryzację miejsc i wyrobów zawierających azbest przewidzianych do usunięcia (na drukach stanowiących załączniki nr 3 i 4 do *Programu*);
2. Zgłosić organowi administracji architektoniczno – budowlanej, na 30 dni przed planowanym terminem robót, zamiar wykonania prac.
3. Zgłosić usunięcie wyrobów azbestowych Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego w Radomiu - (na drukach stanowiących załącznik nr 2 do *Programu*). Zgłoszenie to powinno zawierać rodzaj i nazwę wyrobu zawierającego azbest, termin rozpoczęcia i zakończenia prac, adres obiektu, kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest, określenie liczby pracowników, którzy będą przebywać w kontakcie z azbestem.

Prace przy usuwaniu azbestu mogą wykonywać wyłącznie podmioty gospodarcze posiadające stosowne zezwolenie w zakresie wytwarzania odpadów azbestowych tj. decyzje zatwierdzające programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi, uzyskane na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami wykazanej ustawy wytwórca odpadów, który prowadzi działalność polegającą na świadczeniu usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątania, konserwacji i napraw, a także przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych, jest obowiązany do uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami.

Starosta Radomski wydał 62 decyzji zatwierdzających programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi firmom uprawnionym do demontażu pokryć azbestowych tj. wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Są to następujące firmy

1. „Nesco – Polska” Sp. z o.o., ul. Kopernika 58, 05-501 Piaseczno;
2. Budownictwo „ALFIX” Jerzy Kostecki, ul. Upalna 15 lok. 7, 15 – 668 Białystok;
3. Centrum Gospodaki Odpadami Azbestu i Recyklingu „CARO”, ul. Bohaterów Monte Cassino 4/12, 22 – 400 Zamość;
4. Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „TERMOEXPORT”, ul. Żurawia 24/7, 00-515 Warszawa;
5. Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe Export – Import „PEWJOL”, ul. Kopernika 8/5, 26 – 300 Opoczno;
6. PPH „GRAMA” Piotr Grabowski, Os. Gen. Maczka 17/5, 37-100 Łańcut;
7. ALGADER HOFMAN Sp. z o.o., ul. Wólczyńska 133, budynek 11B, 01-919 Warszawa;
8. Zakład Remontowo – Budowlany Stanisław Karolczak, ul. Przejałowa 10/56, 94-044 Łódź;
9. Firma Usługowo – Handlowa „WODPRZEM”, ul. Sokola 34, 87-100 Toruń, Oddział w Płocku ul. Konopnickiej 28;
10. „INSTAL – GLOB” Marcin Maj, Zalesice Kolonia 14A, 26-680 Wierzbica;
11. Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o., ul. Graniczna 6, Reguły, 05-816 Michałowice, biuro: Chlebnica 48, 05-825 Grodzisk Mazowiecki;
12. „GAJAWI” PPHU Gabriel Rogut, ul. Odyńca 24, 93-150 Łódź;
13. PHU „DAWBUD” Usługi Ogólnobudowlane Paweł Grzywacz, ul. Krótka 16, 26-670 Pionki;
14. Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „JUKO” Jerzy Szczukocki, ul. 1-go Maja 25, 97-300 Piotrków Trybunalski;
15. Firma Handlowo – Usługowa RKW – DEKER Wyrąbkiewicz Krzysztof, ul. Wincentego Kadłubka 4, 27-500 Opatów;
16. Przedsiębiorstwo PUH „WOMAX”, ul. Zielna 3/1, 26-600 Radom;
17. Zakład Budowlano – Usługowo – Handlowy Jerzy Michalski, ul. Skłodowskiej 17A/10, 26-600 Radom;
18. Hydrogeotechnika Sp. z o.o., ul. Ściegiennego 262 A, 25-116 Kielce;
19. Firma Handlowo – Usługowa „WIKI” Agnieszka Majda, ul. Sobieszowska 10A, 58-570 Jelenia Góra;
20. Przedsiębiorstwo – Produkcyjno – Handlowo – Usługowe „ABBA – EKOMED” Sp. z o.o., ul. Moniuszki 11/13, 87-100 Toruń;
21. Firma „TRANSPORT – METALURGIA” Sp. z o.o., ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko;
22. Firma „EKO – MIX” Spurek Konstanty Andrzej, ul. Grabiszyńska 163, 50-950 Wrocław;
23. Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „DACHMEX” K. Wojewoda, 08-504 Ułęż Sarny 28A;
24. Przedsiębiorstwo usług Budowlanych Blacharstwo Montaże Ryszard Szczotka, 08-504 Ułęż Sarny 28A;
25. „KAN-POL” P.P.H.U. Iwona Łosiewicz, ul. Storczykowa 30, 30-143 Lublin;
26. „STACON TIS DUSZAK” Sp. J., ul. Ogrodowa 5, 07-420 Kadzidło;

27. Przedsiębiorstwo Wywozu Nieczystości Stałych „ALMAX" Sp. z o.o., Radom, ul. Wrocławska 3;
28. Usługi Remontowo – Budowlane Jan Lorek, 26-706 Tczów 88;
29. Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe „Plastimet – Panorama" Sp. z o.o., ul. Fabryczna 9, 05-084 Leszno;
30. Firma R&M plettac Sp. z o.o., ul. Kościuszki 19, 63-500 Ostrzeszów;
31. Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe „Multibau" Koczoń Andrzej, ul. Mielczarskiego 8, 26-600 Radom;
32. Firma „ALBEKO" Sieger Sp. J. gmina Skrwilno, 87-510 Kotowy;
33. Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowo – Produkcyjne „JANUSZ", ul. Kasprowicza 18, 96-100 Skierniewice;
34. Przedsiębiorstwo Usług Wodno – Budowlanych „WOD-BUD" Sp. z o.o., ul. Piłsudskiego 14, 23-200 Kraśnik;
35. Firma Handlowo Usługowa „PROJEKT – BUD" Edyta Psut, ul. Podwale 17, 00-252 Warszawa;
36. Firma „BUHCK RECYCLING" Sp. z o.o., ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań;
37. Firma „SPE – BAU" Sp. z o.o., ul. Mielecka 21/1, 53-401 Wrocław;
38. Zakład Usług Produkcji i Handlu inż. Jan Stanisław Górliński, ul. Moniuszki 85, 06-200 Maków Mazowiecki;
39. Zakład Usługowy Ciesielstwo – Blacharstwo – Dekarstwo Roman Piwowarczyk, Modrzejowice 76, 26-640 Skaryszew;
40. Przedsiębiorstwo Projektowo – Wdrożeniowe „AWAT" Sp. z o.o., ul. Kaliskiego 9, 01-476 Warszawa;
41. Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo – Handlowe Krzysztof Kozak, ul. Goszczewicka 19, 26-600 Radom;
42. Firma „SELL – BUD" Sp. z o.o., ul. Zagnańsk 71, 25-953 Kielce;
43. „Santa – Eko" Tadeusz Zych, Izabela Rutowska Sp. J., ul. Portowa 24, 27-600 Sandomierz;
44. Usługi Blacharsko – Dekarskie Bożena Kaleta, ul. Halinowska 5a, 26-600 Radom;
45. PPU MECHATRONIK, Górki Szczukowskie 1, 26-065 Piekoszów;
46. Firma „POLONICA" Sp. z o.o., ul. 1-go Maja 191, 25-655 Kielce;
47. Firma „DACH SERVICE" Marcin Olczykowski, ul. Polna 8/15, 26-800 Białobrzegi;
48. Usługi Dekarskie Stanisław Gozdur, Bąkowa 158, 27-300 Ciepielów;
49. „SELL – BUD INWEST" S.C., ul. Zagnańska 71, 25-953 Kielce;
50. Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo – Handlowe „POL – BUD" s.c., ul. Andersa 3/75, 26-600 Radom;
51. Zakład Remontowo – Budowlany i Instalatorstwo Elektryczne Krzysztof Wodecki, ul. Dekarska 16 m 1, 26-600 Radom;
52. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „ZACH – UTYL" Joanna Zacharz, Górki Szczukowskie 1, 26-065 Piekoszów;
53. Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo- Usługowe „NOBIS" Jan Nobis, Pakosław 296, 27-100 Iłża.
54. Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Dobrów 8; 28-142 Tuczępy
55. Firma Budowlano – Handlowa Łukasz Piwowarczyk, Modrzejowice 76, 26 – 640 Skaryszew

56. Przedsiębiorstwo-Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „WABANA" Waldemar Sielwanowski, Pakosław 302, 27 – 100 Iłża
57. Usługi Montażowo – Budowlane Sylwester Trzos Jedlnia 8; 26 – 670 Pionki
58. Przedsiębiorstwo Budowlano-Handlowe „REMAR" Rafał Makowski ul. Józefa Brandta 48; 26-505 Orońsko tel.: (048) 3650544; 603607859
59. Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowo-Produkcyjne „EURO-GAZ" Łój, Wierzbicka, Nawrot, Wierzbicki Sp.j. Zgórsko 31A, 26-052 Sitkówka-Nowiny
60. Walkiewicz Piotr ul. Ostrowiecka 3/73 26-600 Radom tel. 696048013
61. Zakład Remontowo – Budowlany Stanisław Michalski ul. Struga 76/13; 26-600 Radom
62. Stanisławek Cezary „CZARBUD" Usługi Remontowo-Budowlane ul. Komandosów 4/228; 26-611 Radom.

10. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Z uwagi na zagrożenie jakie stanowi azbest odpady zawierające tą substancję nie mogą być poddane odzyskowi ani być przetwarzane. Jedyną formą zabezpieczenia wyrobów azbestowych po ich usunięciu jest właściwe składowanie w wyznaczonych i specjalnie przygotowanych miejscach. Tematyka ta została uregulowana w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. *w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów* (Dz. U. Nr 61, poz. 549 z późn. zm).
Na składowisku odpadów azbestowych deponowane są odpady pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone kodami:

17 06 01 – materiały izolacyjne zawierające azbest
17 06 05 – materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Zasady składowania odpadów zawierających azbest ustala decyzja zatwierdzająca instrukcję eksploatacji składowiska odpadów azbestowych.

Do 2005 r. jedyną dopuszczalną formą unieszkodliwiania odpadów było składanie ich w wyznaczonych miejscach i przykrycie gruntem mineralnym w celu całkowitego zabezpieczenia przed kontaktem z powietrzem atmosferycznym. Azbest po złożeniu go i przykryciu ziemią jest nieszkodliwy dla środowiska i ludzi, jednakże pod warunkiem, iż zabezpieczone składowisko nie zostanie naruszone poprzez jakiekolwiek prace. Natomiast w 2006 r. weszło w życie *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 110, poz. 935).* Dopuszcza ono składowanie odpadów niebezpiecznych, w tym azbestu pod ziemią.

Tabela nr 2. Wykaz składowisk odpadów azbestowych zlokalizowanych na terenie Polski

Lp.	Nazwa składowiska, adres i zarządzający	Wolna pojemność [m³]
województwo dolnośląskie		
1.	Składowisko Odpadów Przemysłowych, ul. Górnicza 1 58-303 Wałbrzych, Mo-Bruk Korzenna 214 33-322 Korzenna	4 372
2.	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Trzebczu gm. Polkowice	1240
3.	Składowisko odpadów w Marcinowie, gm. Trzebnica, Zakład Gospodarki Komunalnej w Trzebnicy ul. Piłsudskiego 1 55-100 Trzebnica	6 000
4.	Teren KGHM „Polska Miedź" w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów ul. Żukowicka 1 67-200 Głogów, KGHM „Polska Miedź" S.A. w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów	Wykorzystywane przez właściciela
województwo kujawsko – pomorskie		
5.	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małociechowo, gm. Pruszcz,„ECO-POL" Sp. z o.o. ul. Dworcowa 9 86-120 Pruszcz	10 079
województwo lubelskie		
6.	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś, gm. Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Młodzieżowa 4 24-320 Poniatowa	1 489
7.	Składowisko Piaski Zarzecze II Kraśnik, WOD-BUD Sp. z o.o.ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	138 970
8.	Składowisko odpadów azbestowych w miejscowości Srebrzyszcze gm. Chełm, Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Chełmie ul. Ks. Piotra Skargi 11 22-100 Chełm	1 340
województwo lubuskie		
9.	Składowisko Odpadów w Chruściku, ul. Małyszyńska 180, Gorzów Wlkp., zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gorzów Wlkp., ul. Teatralna 49	25 816
województwo łódzkie		
10.	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka gm. Radomsko, Metalurgia S.A. ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	12 000
11.	„Bagno – Lubień" Elektrownia „Bełchatów" Elektrownia Bełchatów S.A. z/s w Rogowcu ul. Wyzwolenia 30 97-406 Rogowiec	na potrzeby własne zakładu
województwo małopolskie		
12.	Składowisko Komunalne w Ujkowie Starym, pow. olkuski, Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław" Sp. z o.o., ul. Osadowa 1 32-329 Bolesław	43 118
13.	Składowisko odpadów „Za rzeką Białą" ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów, Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	8 200
województwo mazowieckie		
14.	Składowisko Odpadów Komunalnych w Rachocinie, Miasto Sierpc, ul. Traugutta 32	45 000
województwo podlaskie		
15.	Składowisko Odpadów Miastkowo pow. Łomża, MPGKiM ul. Akademicka 22 18-400 Łomża	682
P	*Składowisko odpadów budowlanych zawierających azbest na terenie składowiska odpadów komunalnych w m. Korytki, Komunalny Zakład Budżetowy ul. Mickiewicza 4 18-420 Jedwabne gm. Jedwabne*	*[I etap - 20 000] [II etap - 21 500]*
województwo podkarpackie		
16.	Składowisko Odpadów Komunalnych w Młynach pow. jarosławski, Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341	35 762
17.	Składowisko Odpadów Pysznica gm. Pysznica, Gminny Zakład Komunalny ul. Wolności 295 37-403 Pysznica	280
P	*Kozodrza gm. Ostrów, Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie*	*[17 740]*
województwo pomorskie		
18.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie Bierkowo 120 76-261 Bruskowo Wielkie gm. Słupsk, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, ul. Szczecińska 112 76-200 Słupsk	3 900
19.	Składowisko Odpadów w Gilwie Małej Gilwa Mała 8 82-500 Kwidzyn, Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gilwa Mała 8, 82-500 Kwidzyn	81 639
P	*Kwatera na odpady zawierające azbest, Zakład Utylizacyjny Gdańsk Szadółki, ul. Jabłoniowa 55*	-
województwo śląskie		
20.	Sektor III, Składowiska Odpadów w Knurowie, ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART" Sp. z o.o., Knurów, ul. Szpitalna 7	239 090
P	Składowisko odpadów komunalnych Świętochłowice – teren po eksploatacji hałdy Huty „Florian" Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76, 41-608 Świętochłowice	*[18 000]*
21.	Kwatera X na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie Górniczej Koksownia „Przyjaźń" Sp. z o.o. ul. Koksownicza 1	358

Nadto od 2009 roku [Program 2010] dopuszczono możliwość przetwarzania odpadów azbestowych w sposób zapewniający unicestwienie włókien azbestu. Prawne dopuszczenie przetwarzania odpadów azbestowych w urządzeniach przewoźnych służących unicestwieniu włókien azbestu stwarza możliwość alternatywną dla budowy nowych składowisk odpadów azbestowych.

11. Ogólna charakterystyka gminy Pionki

Gmina Pionki zlokalizowana jest w południowej części województwa mazowieckiego, we wschodniej części powiatu radomskiego. Graniczy z innymi jednostkami administracyjnymi powiatu radomskiego takimi jak: gminy Jedlnia-Letnisko, Jastrzębia, Gózd, a także z wydzielonym administracyjnie miastem Pionki oraz z gminami powiatu kozienickiego: gminą Garbatka Letnisko, Kozienice, Głowaczów i gminami powiatu zwoleńskiego: gminą Zwoleń i Policzna.
W skład gminy wchodzi 31 sołectw. Położenie gminy Pionki określają współrzędne geograficzne długość 21°27'E szerokość 51°29'N.
Gmina zajmuje powierzchnię 23 082 ha, a struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco [Lokalny 2007]:

- użytki rolne	7 326 ha	
w tym grunty orne	5 920 ha	
łąki trwałe i pastwiska	1311 ha	
sady		95 ha
- lasy i grunty leśne	14 542 ha	
- tereny inne i nieużytki	1114 ha	

W powyższym zestawieniu użytkowania gruntów największy obszar zajmują użytki rolne – 31,8 % ogólnej powierzchni gminy. Same grunty orne stanowią aż 80,8 % całkowitej powierzchni użytków rolnych. Natomiast sady zajmują jedynie 1,3 %, a łąki i pastwiska – 17,9 %.

Na terenie gminy Pionki na koniec 2008 roku było zarejestrowanych 449 podmioty gospodarki narodowej, w tym 12 podmiotów w sektorze publicznym i 437 w sektorze prywatnym. Wśród podmiotów gospodarczych najwięcej stanowią w zakresie handlu i napraw (168) oraz przemysł, w tym przetwórstwo przemysłowe (73). Z kolei najmniej stanowią hotele i restauracje (7) [GUS 2009].

Struktura użytkowania gruntów ornych to jeden z podstawowych czynników warunkujących rozwój rolnictwa. Ponad połowę powierzchni gminy Pionki zajmują lasy – 63,7%, natomiast użytki rolne stanowią 27,8% ogólnej powierzchni gminy. Z ogólnej powierzchni użytków rolnych:

- 78,7% wykorzystywane jest jako grunty orne, z których 92% zajęta jest pod zasiewy;
- 21,3% stanowią użytki zielone (łąki, pastwiska), co może sprzyjać chowu bydła;
- tylko niewiele ok. 0,5% powierzchni zajmują sady.

Rolnictwo w gminie ma nie najlepsze warunki rozwoju. Gleby na obszarze gminy cechują się słabą przydatnością do produkcji rolniczej. Przeważają gleby niższych klas bonitacyjnych. Stanowią one niemal 67% wszystkich użytków rolnych.

Obszary dobrych gleb (IV klasy bonitacyjnej) znajdują się przede wszystkim w centralnej części gminy w okolicach miasta Pionki i stanowią 32% powierzchni wszystkich gleb w

gminie. Miejscowości, w których obszary dobrych gleb mają znaczący udział to: Tadeuszów, Czarna i Czarna Kolonia, Laski, Suskowola i Działki Suskowolskie, Zalesie, Wincentów i Żdżary. Obszary gleb IV klasy bonitacyjnej zajmują od około 60% obszaru wszystkich gleb w miejscowości (Żdżary), poprzez około 25% (Tadeuszów, Jedlnia, Laski), i około 20% (Brzeziny, Czarna Wieś, Jedlnia Kolonia, Poświętne, Suskowola, Wincentów, Sucha), 1-5% (Januszno, Kieszek, Krasna Dąbrowa, Mireń).

Wg klasyfikacji R. Gumińskiego gmina Pionki położona jest w XI radomskiej dzielnicy klimatycznej. Teren charakteryzuje się średnią temperaturą powietrza ok. 8 ^{o}C, średnią wielkością opadów wynoszącą 550-650 mm, pokrywa śnieżna zalega tu przez ok. 60 dni.

Wg szczegółowych badań prowadzonych w zlewni Zagożdżonki w latach 1978-84 średni opad wynosił 598,7 mm. Najobfitsze opady przypadają na lipiec, najniższe zaś notowane są w miesiącach zimowych. Przy czym średnie sumy opadów półrocza zimowego wynoszą 200-250 mm, natomiast w półroczu letnim osiągają wartości 350-450 mm Średnia roczna temperatura powietrza z wielolecia wynosi 8°C. Średnia wartość półrocza zimowego wynosi 0,5 - 1,0^{o}C, natomiast średnia wartość półrocza letniego 14,5^{o}C. Liczba dni z mrozem waha się w granicach 40–70 w ciągu roku. Średnia ilość dni z przymrozkami wynosi 110 – 130.

Kozienicki Park Krajobrazowy utworzony w 1983 roku jest jedynym parkiem krajobrazowym w subregionie radomskim. Obejmuje obszar naturalnych lasów Puszczy Kozienickiej, z jaworem i bukiem, oraz występującymi przy północnej granicy zasięgów jodły. Jest pokryty licznymi rezerwatami, użytkami ekologicznymi i pomnikami przyrody.

Powierzchnia Parku w gminie Pionki wynosi obecnie 9931 ha, a wraz z otuliną 16399 ha.
Kozienicki Park Krajobrazowy na obszarze gminy obejmuje grunty wsi Augustów, Krasnej Dąbrowy, Kieszka, leżące wśród Lasów Państwowych.

Na terenie gminy znajdują się następujące rezerwaty przyrody

Brzeźniczka, częściowy - leśny o powierzchni 120,64 ha, utworzony dla zachowania naturalnych wielogatunkowych drzewostanów położonych nad rzeką Zagożdżonkąi jej dopływem - Brzeźniczka.

Ciszek, częściowy - leśny o powierzchni 40,28 ha, utworzony dla ochrony naturalnego stanowiska jodły pospolitej na północnej granicy jej zasięgu. Rezerwat położony jest w zachodniej części Puszczy Kozienickiej.

Pionki, częściowy - leśny o powierzchni 81,60 ha, utworzony celem ochrony zachowania naturalnych drzewostanów sosnowo-jodłowo-dębowych. Rezerwat leży w północno-zachodniej części miasta Pionki na granicy miasta i gminy Pionki.

Ponty, częściowy - leśny o powierzchni 36,61 ha, utworzony w celu zachowania naturalnych drzewostanów mieszanych z jodłą na północnej granicy ich zasięgu. Położony w środkowej części puszczy w gminie Pionki.

Załamanek, częściowy - leśny o powierzchni 78,97 ha, utworzony celem ochrony bogatych siedlisk lasowych i bagiennych. Usytuowany jest w środkowej części puszczy w gminie Pionki, jego południową granicę stanowi droga Radom - Kozienice.

Ługi Hetenowskie, torfowiskowy, znajdujący się około 1 km na południe od Pionek na gruntach gmin Pionki i Zwoleń, o powierzchni 93,5 ha.

Ponty - Dęby - teren o powierzchni 50,4 ha, położony na obszarze Nadleśnictwa Kozienice, obręb Pionki. Graniczy on od strony północnego-zachodu z rezerwatem Ponty.

Źródło Królewskie – teren o powierzchni 20,27 ha, położony na pograniczu nadleśnictwa Kozienice oraz nadleśnictwa Zwoleń, obręb Garbatka w gminie Pionki. Ścieżka ta stanowi element programu edukacji leśnej Nadleśnictwa Kozienice. Jej usytuowanie w pobliżu rezerwatu **"Źródło Królewskie"** pozwala na poznanie większości zagadnień związanych z gospodarką leśną i charakterystyką przyrodniczą Nadleśnictwa.

Ostoja Kozienicka obejmuje m.in. obszar gminy Pionki o powierzchni ha i znajduje się na terenie bogatym w liczne elementy rzeźby pochodzenia fluwioglacjalnego: szeregiem tarasów denudacyjnych opadających stopniowo ku dolinie Wisły, poprzedzielanych licznymi wałami wydmowymi, pomiędzy którymi znajdują się niecki, zwykle silnie zabagnione. Wcześniej utrzymywały się tu drzewostany z klonem, jesionem, lipą, dębem i bukiem. Obecnie dominuje sosna (84%) oraz w dużo mniejszym stopniu jodła (4%). Lasy zajmują większość powierzchni obszaru. Resztę terenu pokrywają pola uprawne, łąki, pastwiska. Występują tu również interesujące połacie torfowisk wysokich i niskich.

Występuje co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Wykazano z tego terenu ponad 200 gatunków ptaków, w tym 147 lęgowych. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), bocian czarny, kraska (PCK), lelek; stosunkowo wysoką liczebność osiągają: bąk (PCK), bocian biały, rybitwa czarna.

Spośród królujących tu roślin spotkać można liczne rzadkie i chronione gatunki naczyniowych, m.in. czosnek niedźwiedzi (*Allium ursinum)*, widłaki (*Lycopodium sp.*), wiele gatunków storczyków, przebiśniega (*Galanthus nivalis*), pełnika europejskiego*(Trolius europaeus*), lilię złotogłów (*Lilium martagon*), zimozioła północnego (*Linnea borealis*) i inne.

Na terenie gminy Pionki znajduje się 87 pomników przyrody, w tym jeden głaz narzutowy – granit gruboziarnisty.

Na terenie gminy Pionki znajduje się 49 użytków ekologicznych, obszary o łącznej powierzchni 130,16 ha. Są to tereny zalewowe rzeki Zagożdżonki, bagna, łąki niskiej jakości, dawne pastwiska, dawne stawy

12. Informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Pionki

Zgodnie z ustaleniami § 7 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. *w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 z późn. zm), mieszkańcy gminy dokonali inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, przekazując wyniki inwentaryzacji Wójtowi. Wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji przedstawia poniższa tabela nr 3.

Tabela nr 3. Inwentaryzacja azbestu na terenie gminy Pionki

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość w m^2	Ilość w Mg lub w sztukach	Uwagi
1.	Gmina Pionki	360 576 -	6 130 Mg	budynki mieszkalne budynki gospodarcze, garaże
Razem		-		

2.	Jednostki organizacyjne gminy Pionki	-	-	_
3.	Podmioty gospodarcze*	-		
Razem		**360 576**		

** źródło UG Pionki*

Średnia waga 1 m^2 płyt azbestowo - cementowych wynosi 17 kg [PPUA i WZA 2007]

Tabela nr 4. Szacowana ilość wyrobów zawierających azbest w gminie Pionki

l.p.	Wyszczególnienie	Ilość wyrobów zawierających azbest w [Mg]
1	Gminy	6 130
2	Jednostki organizacyjne powiatu	-
3	Podmioty gospodarcze	-
	Razem	**6 130**

Tabela nr 5 Szacowana ilość i wskaźnik nagromadzenia wyrobów zawierających azbest w gminie Pionki

Ilość wyrobów zawierających azbest w gminie Pionki [Mg]	Wskaźnik nagromadzenia [Mg/km^2]
6 130	27

13. Finansowe aspekty realizacji *Programu*

Źródła finansowania iwestycji ekologicznych związanych z gospodarką odpadami można podzielić na trzy grupy:

- Publiczne – np pochodzące z budżetu państwa, miasta lub gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- Prywatne – np z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych,
- Prywatno-publiczne – np ze spółek pawa handlowego z udziałem gminy.

Dominującymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- Zobowiązania kapitałowe – kredyty, pożyczki, obligacje, leasing
- Udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach
- Dotacje

W Polsce występują najczęściej następujące formy finansowania inwestycji w zakresie gospodarki odpadami:

- fundusze własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe,
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju – EBO i R, Bank Światowy),
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne,
- leasing.

14. Procedura przyznawania środków na usuwanie i unieszkodliwianie azbestu i wyrobów zawierających azbest

Głównym źródłem finansowania unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych są środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz budżety powiatów i gmin, do których zadań własnych należy finansowanie ochrony środowiska w zakresie ustalonym w ustawie – Prawo ochrony środowiska. Innym sposobem finansowania inwestycji są źródła obce.

<u>Dotacje i kredyty krajowe</u>

Ustawa z dnia 20 listopada 2009 roku o zmianie ustawy (Dz. U. Nr 215, poz. 1662) Prawo ochrony środowiska - określa zasady funkcjonowania Narodowego Funduszu Ochrony

Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.
Zgodnie z art. 400a wyżej wymienionej Ustawy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej obejmuje m.in. :
8) przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami;
9) przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi

Zgodnie z art. 400 b ust.1 celem działania Narodowego Funduszu jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie określonym w art. 400a ust. 1 oraz art. 410a ust. 1 i 4—6.

Zgodnie z art. 400 b ust .2 celem działania wojewódzkich funduszy jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie określonym w art. 400a ust. 1 pkt 1—9 i 11—42.

Środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie mogą być udzielone w formie preferencyjnych pożyczek z opcją częściowego umorzenia oraz przyznawaniu dotacji, które mogą zostać przeznaczone na realizację zadań m.in. z zakresu:

- **Ochrony powierzchni ziemi**

- **Koszty kwalifikowane:**

a. roboty związane z budową składowisk odpadów wraz z zakupem i montażem wyposażenia,
b. roboty związane z modernizacją istniejących składowisk odpadów wraz z zakupem i montażem wyposażenia,
c. roboty związane z budową systemu odgazowania składowisk,
d. roboty związane z rekultywacją składowisk odpadów wraz z robotami ziemnymi i nasadzeniami roślinnymi,
e. roboty związane z budową instalacji do produkcji i wykorzystania biogazu,
f. roboty związane z budową sortowni odpadów wraz z zakupem i montażem linii do segregowania odpadów,
g. organizacja punktów segregacji odpadów wraz z zakupem pojemników na odpady,
g. roboty związane z budową zakładów recyclingu odpadów wraz z zakupem i montażem linii do recyclingu odpadów,
h. roboty związane z budową spalarni odpadów wraz instalacją do termiczneg unieszkodliwiania odpadów,
i. zakup pojemników na odpady zmieszane oraz do segregacji,
j. utylizacja odpadów azbestowych (demontaż, transport i utylizacja odpadów; przykrywanie odpadów azbestowych na drogach),
k. likwidacja mogilników,
l. roboty związane z budową kompostowni odpadów,
ł. zakup samochodów wraz z osprzętem niezbędnym do zbierania odpadów stałych i płynnych,
m. zakup samochodów do selektywnej zbiórki odpadów,
n. opracowanie dokumentacji projektowej stanowiącej element realizowanej inwestycji.

- **Koszty niekwalifikowane:**

a. roboty towarzyszące zadaniom, o których mowa w § 2 pkt 1, np. budowa dróg dojazdowych, sieci elektrycznej, ogrodzeń itp.,

b. budowa budynków administracyjno – biurowych na terenie składowisk odpadów.

- **Edukacji ekologicznej** (konkursy ekologiczne, szkolenia, konferencje, badania naukowe, zielone szkoły).

Zasady postępowania w związku z ubieganiem się właścicieli nieruchomości o usunięcie i unieszkodliwianie azbestu z terenu gminy :

- Osoby fizycznie nie będące przedsiębiorstwami, składają do Wójta Gminy stosowny wniosek o dofinansowanie kosztów związanych z (ewentualnym) demontażem, transportem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest. Wniosek musi być złożony przed demontażem wyrobów zawierających azbest, co umożliwi pracownikowi Urzędu Gminy weryfikację wniosku, w tym ilości wyrobów do usunięcia.
- Po merytorycznej weryfikacji wniosku, w ramach środków przeznaczonych na realizację *Programu*, pochodzących z budżetu Gminy i źródeł zewnętrznych, wnioskodawca otrzyma pismo informujące o akceptacji wniosku.
- Wnioski rozpatrywane będą wg. kolejności składania, do momentu wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na ten cel w danym roku.
- Po uchwaleniu *Programu* przez Radę Gminy, zarządzeniem Wójta Gminy powinien być przyjęty *Regulamin szczegółowo precyzujący tryb udzielania pomocy finansowej w usuwaniu wyrobów zawierających azbest w oparciu o środki pochodzące z budżetu Gminy oraz źródeł zewnętrznych*.
- W przypadku usuwania azbestu z obiektów znajdujących się w zabudowie innej niż jednorodzinna, ciężar finansowy realizacji powyższego zadania spoczywa wyłącznie na ich właścicielach/zarządcach. Podmioty te mogą się jednak starać o dofinansowanie usuwania wyrobów azbestowych z różnych wymienionych w poprzednim rozdziale funduszy. Podstawą otrzymania takiego dofinansowania jest stworzenie odpowiedniego projektu. Właściciele/Zarządcy mogą także otrzymać kredyty, pożyczki i leasing z banków komercyjnych.

Podstawowymi źródłami finansowania prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest są:

1. Pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Narodowy, wojewódzkie)
2. Fundusze strukturalne
3. Kredyty preferencyjne udzielane przez banki, m.in. Bank Ochrony Środowiska

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej umożliwia otrzymanie dofinansowania m.in. w formie dotacji. Szczegółowe zasady pozyskiwania środków finansowych są określane corocznie przez Rade Nadzorczą Funduszu.

W 2010 r. można pozyskać środki finansowe w ramach programu :

- Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Beneficjentem końcowym programu są jednostki samorządu terytorialnego za pośrednictwem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Kredyty udzielane przez Bank Ochrony Środowiska

Zgodnie ze swoim statutem Bank Ochrony Środowiska ma obowiązek kredytowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska. Kredyt taki można uzyskać m.in. na usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest. Kredyty przeznaczone są dla klientów indywidualnych, korporacyjnych i jednostek samorządu terytorialnego. Wnioski kredytowe składane są w Banku.

Inne środki

- Źródłem finansowania zadań z zakresu usuwania azbestu mogą być środki funduszy strukturalnych UE, w tym środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Spójności. W Narodowym Planie Rozwoju przyjęto Sektorowy Program Operacyjny Wzrostu Konkurencyjności Przedsiębiorstw oraz Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Te dwa programy ustanowiły tzw. priorytety inwestycyjne, w tym na ochronę środowiska. Z ich środków mogły być finansowane zadania, które wiążą się z ochroną środowiska przed azbestem, kwalifikowanym zarówno jako substancja, jak i odpad niebezpieczny. Jednostki samorządowe mogły występować o te środki samodzielnie lub w układach porozumień np. międzygminnych, co zwiększało szanse na uzyskanie wsparcia finansowego.

15. Harmonogram zadań do realizacji w ramach programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Pionki

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest uzyskano informację od kilku firm posiadających zezwolenie na wytwarzanie tego typu odpadów.
Pod uwagę wzięta została cena demontażu azbestu, pakowanie, transport i unieszkodliwianie na składowisku. Ze względu na brak w powiecie radomskim odpowiedniego składowiska dla odpadów azbestowych firmy prowadzące działalność związaną z usuwaniem odpadów azbestowych wywiozą te odpady na składowiska, z którymi mają podpisaną umowę.
Na terenie powiatu radomskim nie przewiduje się lokalizacji składowisk odpadów niebezpiecznych przyjmujących odpady azbestowe.
Zgodnie z zapisami Programu [2010] odpady zawierające azbest powstające w woj. mazowieckim mogą być deponowane są na jedynym składowisku w Sierpcu (powiat sierpc).
Na terenie m. Radomia odpady zawierające azbest są gromadzone na Rotacyjnym Składowisku Odpadów Przemysłowych i Niebezpiecznych P.P.H.U. Radkom Sp. z o.o. przy ul. Witosa 73 w Radomiu, w celu magazynowania dla uzyskania ilości transportowych, a następnie przekazania do unieszkodliwiania na składowisko.
Z kolei zgodnie z zapisami Planu [2007] na terenie województwa mazowieckiego planuje się budowę 3 składowisk odpadów do 2011 roku, w tym: 1 obiekt o powierzchni 2 ha i 2 obiekty o powierzchni 5 ha do 2011 roku.

Średni koszt usunięcia 1m^2 płyty cementowo - azbestowej wynosi **15 zł netto**. Na kwotę tę składa się:

- cena demontażu, zapakowania płyt **9 zł/m^2**
- transport **3 zł/m^2**

- unieszkodliwianie na składowisku **3 zł/m²** (koszt który uwzględniono w opracowaniu) dla porównania średni koszt utylizacji odpadów azbestowych metodą MTT w reaktorze ATON 200 to ok. **9 zł/m²**.

Przy unieszkodliwianiu dużych ilości azbestu cena podlega negocjacji.

Przybliżony łączny koszt usunięcia wyrobów azbestowo-cementowych z poszczególnych typów zabudowy w gminie Pionki wynosi zatem:

Z zabudowań jednorodzinnych (od osób fizycznych):

360 576 m² x 15 zł/m² = 5 408 640 zł netto

Ogólny koszt związany z usunięciem wszystkich wyrobów azbestowych z terenu gminy Orońsko wynosi: **5 408 640 zł netto**

Ze względu na skalę występowania wyrobów azbestowych na terenie gminy, zaleca się uwzględnić problem dofinansowania usuwania azbestu ze środków budżetu Gminy lub pozyskać środki ze źródeł zewnętrznych by zgodnie z Programem [2010] do 31 grudnia 2032 r. całkowicie usunąć azbest z obszaru Polski.

O kolejności usuwania wyrobów azbestowych powinny decydować wyniki stanu technicznego pokrycia dachowego.

Poniżej zaproponowane zostały warianty finansowania *Programu,* obejmując gospodarstwa domowe osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej.

WARIANT 1

Wariant 1 zakłada, że wszystkie koszty związane z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem poniesie Urząd Gminy.

360 576 m² x 15 zł/m² = 5 408 640 zł netto

Przykładowo za demontaż 150 m² pokrycia dachowego Urząd Gminy poniesie następujące koszty:

150 m² x 15 zł/m² = 2 250 zł netto

Pozostałe koszty związane z zamontowaniem nowego pokrycia dachowego pokryje właściciel nieruchomości.

Należy podkreślić, że podmioty prowadzące roboty demontażowe, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, zgodnie z przepisami prawa, powinny posiadać adekwatne pozwolenia.

WARIANT 2

Wariant ten zakłada, że po przyjęciu *Programu* samorząd przeznaczy na dofinansowanie ze środków budżetu Gminy, a w następnych latach również z innych zewnętrznych źródeł finansowania, kwotę w wysokości ok. **200 000 zł**.

Gmina dofinansowuje część kosztu wywozu i unieszkodliwienia azbestu w wysokości koszt ok. **12 zł/m²,** a pozostały koszt w wysokości **3 zł/m²** zostanie dofinansowany przez właściciela nieruchomości.

Przykładowo właściciel nieruchomości posiadający 150 m² pokrycia dachowego musi ponieść następujące koszty:

150 m² x 15 zł/m² = 2 250 zł – (12 zł/m² x 150 m²) = 2 250 zł – 1 800 zł = 450 zł netto

Właściciele nieruchomości muszą wziąć jednak pod uwagę dodatkowe koszty związane z zakupem i założeniem nowego pokrycia dachowego.

Wniosek z prośbą o dofinansowanie odbioru i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych złożyć należy w referacie gospodarki komunalnej i ochrony środowiska Urzędu.

360 576 m^2x 12 zł = 4 326 912 zł netto

4 326 912 / 200 000 zł = 22 lata na realizację usunięcia wyrobów azbestowych

Przy założeniu wariantu 2 ze gmina będzie udzielać corocznie taką samą pomoc finansową dla osób fizycznych chętnych usunąć ze swojej posesji azbest, *Program* zostanie zrealizowany do 2032 roku. Będzie to zgodne z terminem określonym w „*Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu".*

Jednak systematyczna realizacja zapisów w *Programie* będzie możliwa po określeniu w rocznym planie finansowym Gminy odpowiednich środków na ten cel.

Pomoc finansowa w usuwaniu wyrobów azbestowych dotyczyć będzie właścicieli i zarządców zasobów mieszkaniowych nie prowadzących działalności gospodarczej. Pomoc ta polegać będzie na dofinansowaniu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.
Podmioty prowadzące roboty demontażowe, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, zgodnie z przepisami prawa, powinny posiadać adekwatne pozwolenia.

WARIANT 3

Wariant ten zakłada, że po przyjęciu *Programu* samorząd przeznaczy na dofinansowanie ze środków budżetu Gminy, a w następnych latach również z innych zewnętrznych źródeł finansowania, kwotę w wysokości **ok. 90 000 zł**.
Gmina dofinansowuje część kosztu wywozu i unieszkodliwienia azbestu w wysokości koszt ok. **8 zł/m^2,** a pozostały koszt w wysokości **7 zł/m^2** zostanie dofinansowany przez właściciela nieruchomości
Przykładowo właściciel nieruchomości posiadający 150 m^2 pokrycia dachowego musi ponieść następujące koszty:

150 m^2 x 15 zł/m^2 = 2 250 zł – (8 zł/m^2 x 150 m^2) = 2 250 zł – 1 200 zł = 1 050 zł netto

Właściciele nieruchomości muszą wziąć jednak pod uwagę dodatkowe koszty związane z zakupem i założeniem nowego pokrycia dachowego.
Wniosek z prośbą o dofinansowanie odbioru i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych złożyć należy w referacie gospodarki komunalnej i ochrony środowiska Urzędu Gminy.

360 576 m^2 x 8 zł = 2 844 608 zł netto

2 844 608 / 140 000 zł = 21 lat na realizację usunięcia wyrobów azbestowych

Przy założeniu wariantu 3 gmina będzie udzielać corocznie taką samą pomoc finansową dla osób fizycznych chętnych usunąć ze swojej posesji azbest *Program* zostanie zrealizowany do 2031 roku. Będzie to 1 rok przed terminem określonym w „*Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu".*
Jednak systematyczna realizacja zapisów w *Programie* będzie możliwa po określeniu w rocznym planie Gminy odpowiednich środków na ten cel.

Pomoc finansowa w usuwaniu wyrobów azbestowych dotyczyć będzie właścicieli i zarządców zasobów mieszkaniowych, nie prowadzących działalności gospodarczej. Pomoc ta polegać będzie na dofinansowaniu, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest.

Podmioty prowadzące roboty demontażowe, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, zgodnie z przepisami prawa, powinny posiadać adekwatne pozwolenia.

Harmonogram zadań do realizacji usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Pionki w latach 2010 – 2032, przedstawia tabela nr 6.

Tabela nr 6. Harmonogram zadań do realizacji w ramach programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Pionki

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Potencjalne źródła realizacji zadania	Termin realizacji zadania
1.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest	Właściciele nieruchomości	Budżet gminy	2010 - 2032
2.	Przeprowadzenie szkoleń lokalnych	Powiat Gmina	Budżet gminy	Praca ciągła
3.	Zorganizowanie akcji wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym	Powiat Gmina	Budżet gminy	2010 - 2032
4.	Finansowe wsparcie gmin w zakresie organizowania akcji wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym w ramach środków krajowych.	-	NFOŚiGW WFOŚiGW	2010 - 2032
5.	Monitoring procesu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Gmina Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego	----------	Praca ciągła
6.	Aktualizacja gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest	Gmina	Budżety gminy	2010 - 2032
7.	Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest (wojewódzka baza danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest WBDA)	Gmina, właściciele obiektów budowlanych,	Budżet gminy, właścicieli nieruchomości	2010 - 2012

16. Podsumowanie i wnioski

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego

obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powierza.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac przede wszystkim przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, a także przez właścicieli nieruchomości w zakresie demontażu po uprzednim przeszkoleniu, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego *Programu* jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zaproponowana przez Gminę m.in. forma dofinansowania dla właścicieli obiektów i urządzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem azbestu. Przewidywane jest to, że Gmina w następnych latach będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to uściślić potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z otoczenia mieszkańców, co jest celem *Programu*.

Wnioski :

1. Na terenie gminy Pionki przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest. Inwentaryzacją objęto teren całej gminy. Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, że na terenie gminy znajduje się około 360 576 m^2 wyrobów zawierających azbest.
2. Największą ilość azbestu i wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowano w miejscowości *Czarna Kolonia*, natomiast najmniejszą w *Suchej Poduchownej*.
3. Podstawowym celem *Programu* jest usunięcie do roku 2032 wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Pionki oraz ich zgodne z obowiązującymi przepisami unieszkodliwienie poprzez składowanie lub przetwarzanie odpadów w urządzeniach przewoźnych.
4. *Program* zakłada, że koszty na usunięcie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest głównie pokrywane będą przez Gminę lub wspólnie z właścicielami nieruchomości (osoby fizyczne, podmioty gospodarcze, spółdzielnie mieszkaniowe).
5. Niniejszy gminny „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Pionki” będzie stanowił podstawę ubiegania się przez mieszkańców gminy (tj. osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej) o środki finansowe na cele związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

17. Załączniki

Tabela nr 1. Zestawienie ilości materiałów zawierających azbest na terenie gminy Pionki
Załącznik nr 2 – Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.
Załącznik nr 3 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania.
Załącznik nr 4 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.
Załącznik nr 5 – Wzór „Oznakowania instalacji, urządzeń lub pomieszczeń zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest".
Załącznik nr 6 - Wzór „Karty ewidencji odpadu".
Załącznik nr 7 - Wzór „Karty przekazania odpadu".
Załącznik nr 8 Regulamin przeznaczania środków na dofinansowanie działań z zakresu usuwania azbestu.
Załącznik nr 9. Zasady przeznaczania środków WFOŚ i GW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego

Załącznik nr 1. Zestawienie ilości materiałów zawierających azbest na terenie gminy Pionki

L.p.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Lokalizacja wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Uwagi
1	Płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie	Adolfin	m2	8866	pokrycia dachowe
2	Płyty faliste	Augustów	m2	17695	
3	Płyty faliste	Bieliny	m2	3235	
4	Płyty faliste	Brzezinki	m2	5750	
5	Płyty faliste	Brzeziny	m2	4734	
6	Płyty faliste	Czarna Kolonia	m2	34277	
7	Płyty faliste	Czarna Wieś	m2	19335	
8	Płyty faliste	Działki Suskowolskie	m2	10894	
9	Płyty faliste	Helenów	m2	6737	
10	Płyty faliste	Huta	m2	4636	
11	Płyty faliste	Januszno	m2	12150	
12	Płyty faliste	Jaroszki	m2	10791	
13	Płyty faliste	Jaśce	m2	9550	
14	Płyty faliste	Jedlnia	m2	30481	
15	Płyty faliste	Jedlnia Kolonia	m2	10004	
16	Płyty faliste	Kamyk	m2	4489	
17	Płyty faliste	Karpówka	m2	1330	
18	Płyty faliste	Kieszek	m2	6200	
19	Płyty faliste	Kolonka	m2	4320	
20	Płyty faliste	Kościuszków	m2	5330	
21	Płyty faliste	Krasna Dąbrowa	m2	7013	
22	Płyty faliste	Laski	m2	22266	
23	Płyty faliste	Marcelów	m2	7104	
24	Płyty faliste	Mireń	m2	11230	
25	Płyty faliste	Płachty	m2	9700	
26	Płyty faliste	Poświętne	m2	8489	
27	Płyty faliste	Sałki	m2	3859	
28	Płyty faliste	Sokoły	m2	6582	
29	Płyty faliste	Stoki	m2	8645	
30	Płyty faliste	Sucha	m2	10791	
31	Płyty faliste	Sucha Poduchowna	m2	804	
32	Płyty faliste	Suskowola	m2	20249	
33	Płyty faliste	Tadeuszów	m2	2874	
34	Płyty faliste	Wincentów	m2	8439	
35	Płyty faliste	Zadobrze	m2	10905	
36	Płyty faliste	Zalesie	m2	4476	
37	Płyty faliste	Żdżary	m2	6346	
OGÓŁEM			m2	**360576**	

Źródło : UG Pionki

Załącznik nr 2 – Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Miejsce, obiekt, urządzenie budowlane, instalacja przemysłowa ……...
Adres miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej
……
…….
Pomieszczenie: ……
Rodzaj, nazwa wyrobu [1)]: ……...
Ilość wyrobów (m^2, tony) [2)]: …….……..

Grupa, Nr Wyrób – rodzaj Ocena
Przyjęta
Punktacja

I Sposób zastosowania azbestu

1. Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret) …..30
2. Tynk zawierający azbest …… 30
3. Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1000kg/m3) …..25
4. Pozostałe wyroby z azbestem ……10

II Rodzaj azbestu

5. Azbest chryzotylowy ……... 5
6. Inny azbest ……....15

III Struktura powierzchni wyrobu z azbestem

7. Rozluźniona (naruszona) struktura włókien ……..30
8. Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej …….. 10
9. Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna …… 0

IV Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem

10. Duże uszkodzenia [3)]..……. 30
11. Małe uszkodzenia [4)]…….. 10
12. Brak ……....0

V Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem

13. Wyrób jest przedmiotem jakiś prac ……15
14. Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m) …….....10
15. Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne ……10
16. Wyrób narażony na wstrząsy i drgania ……..10
17. Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu) ……..10
18. Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza ……10
19. Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne ……..10

VI Wykorzystanie pomieszczenia

20. Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców …… 35
21. Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób …….30
22. Czasowo wykorzystywane pomieszczenie …….. 20
23. Rzadko wykorzystywane pomieszczenie ……10

VII Usytuowanie wyrobu

24. Bezpośrednio w pomieszczeniu ……. …..30
25. Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem …… 25
26. W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne) …….25
27. Za zawieszonym szczelnym sufitem, lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym ……..10

A. Suma punktów oceny

……...

B. Stopień pilności I

(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie) 65 i więcej punktów

C. Stopień pilności II

(ponowna ocena wymagana w czasie 1 roku) powyżej 35 do 60 punktów

D. Stopień pilności III

(ponowna ocena w terminie do 5 lat) do 35 punktów

[3)] duże uszkodzenia – widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni większej niż 3% powierzchni wyrobu,

[4)] małe uszkodzenia – brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3% powierzchni wyrobu.

UWAGA: podkreślić należy tylko pozycje w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Podsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

…….	…….
oceniający – nazwisko i imię	właściciel, zarządca obiektu
dane osobowe	adres

data: …….

🗁 Według grup wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym,

🗎 Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym.

Załącznik nr 3 – Informacja o wyrobach zawierających azbest [1)] i miejscu ich wykorzystania

1. Miejsce, adres.
   ……
   ……..
2. Właściciel, zarządca, użytkownik*……..……
   a) osoba prawna – nazwa, adres…….....
   b) osoba fizyczna – nazwisko, imię, adres….…….....
3. Tytuł własności…….....
4. Nazwa/ rodzaj wyrobu [2]…….
5. Ilość (m^2, tony) [3]……..……
6. Przydatność w dalszej eksploatacji [4)]……...……
7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu…….....
   a) okresowej wymiany z tytułu zużycia [5)]……
   b) całkowitego usunięcia…….....
8. Inne, istotne informacje o wyrobach [6)]…….....

Data …….. Podpis ……

Wyjaśnienia:

* - niepotrzebne skreślić

[1)] Za wyrób zawierający, uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

[2)] Przy określeniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo – cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo – cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo – kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo – kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier i tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

[3)] Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

[4)] Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" – załącznik 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r. (Dz. U. Nr 138, poz. 895).

[5)] Na podstawie corocznego rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny.

[6)] Np. informacje o oznaczenie na planie sytuacyjnym terenu.

Załącznik nr 4 – Informacja o wyrobach zawierających azbest[1)], których wykorzystywanie zostało zakończone

1. Miejsce, adres……..
   …….
……
2. Właściciel,zarządca*…….....
   ……..

a) osoba prawna – nazwa, adres ……..……..... .
……..

b) osoba fizyczna – nazwisko, imię adres…….....

3. Tytuł własności……
4. Nazwa/ rodzaj wyrobu[2]…….
5. Ilość (m^2, tony)[3]……..……
6. Rok zaprzestania wykorzystania wyrobów……..……
7. Planowane usunięcie wyrobów……
   a)sposób……..
   b) przez kogo…….....
   c)termin……
8. Inne, istotne informacje [4]……...

Data …….. Podpis ……

Wyjaśnienia:

* - niepotrzebne skreślić

1) Za wyrób zawierający, uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określeniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo – cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo – cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo – kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo – kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier i tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

4) Np. informacje o oznaczenie na planie sytuacyjnym.

Załącznik nr 5 – wzór „OZNAKOWANIA INSTALACJI, URZĄDZEŃ LUB POMIESZCZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST LUB WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST”

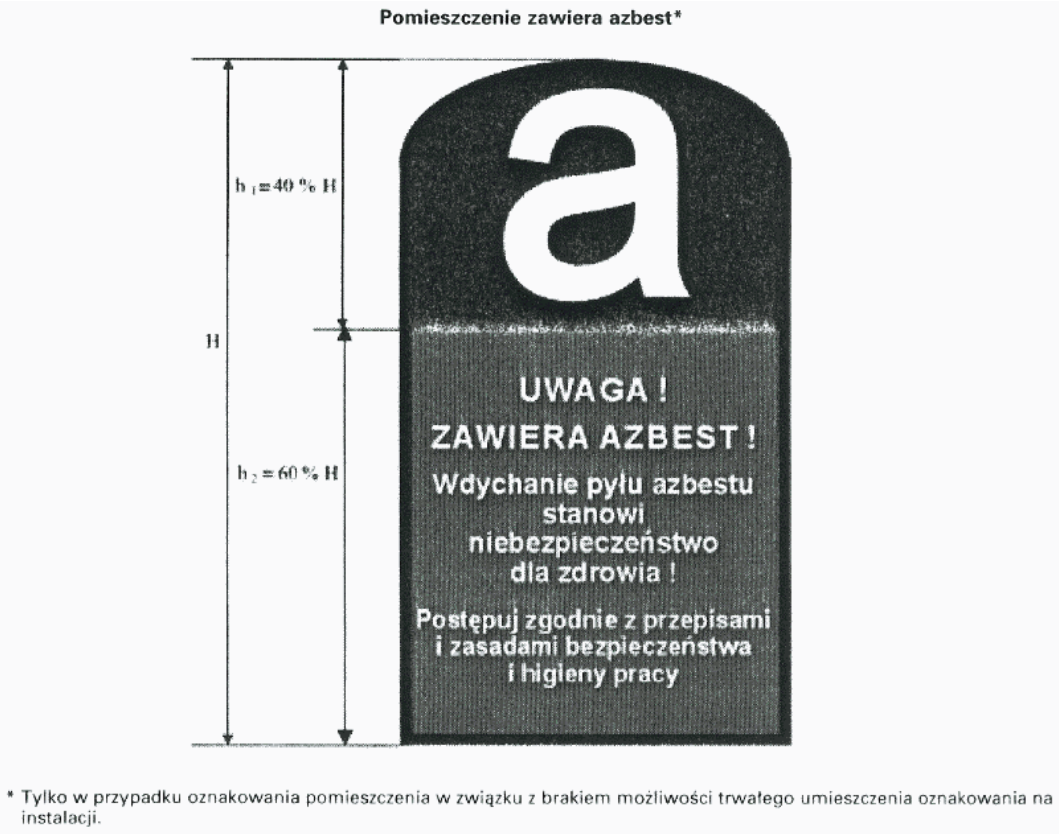

Powyższe oznakowanie wzorowane jest na oznakowaniu z postanowienia Unii Europejskiej – załącznika Nr II do Dyrektywy 83/478/EWG.

Wszystkie wyroby zawierające azbest lub ich opakowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

a) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno posiadać wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,
b) oznakowanie powinno składać się z dwóch części:
- części górnej (h_1 = 40 % H) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
- części dolnej (h_2 = 60 % H) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny,

c) jeśli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot "zawiera azbest" powinien być zastąpiony zwrotem "zawiera krokidolit/azbest niebieski".

Załącznik nr 6 – wzór „KARTY EWIDENCJI ODPADU” [a]

KARTA EWIDENCJI ODPADU [a]	Nr karty	Rok kalendarzowy
Kod odpadu		
Rodzaj odpadu		
Procentowa zawartość PCB w odpadzie [b]		
Posiadacz odpadów [c]	Adres [d]	
Nr REGON	Telefon/faks	

Działalność w zakresie: [e]

W	Zb	Od	Un
☐	☐	☐	☐

Miesiąc	Masa wytwo-rzonych odpadów [Mg] [f]	Masa przyjętych odpadów [Mg] [f]	Nr karty przeka-zania odpadu	**Gospodarowanie odpadami**						
				We własnym zakresie				Odpady przekazane innemu posiadaczowi odpadów		Imię i nazwisko osoby sporządzającej
				masa [Mg] [f] [g]	metoda odzysku R [h]	metoda unieszkodliwiania D [i]	masa przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części [Mg] [j]	masa [Mg] [f]	nr karty przeka-zania odpadu	

Objaśnienia:

[a] Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.), oraz prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495).

[b] Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania PCB.

[c] Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów. W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

[d] Adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.

[e] Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W - wytwarzanie odpadów, Zb - zbieranie odpadów, Od - odzysk odpadów, Un - unieszkodliwianie odpadów.

[f] Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

[g] Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie. W przypadku prowadzącego stację demontażu podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie łącznie z masą przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji.

[h] Symbole R określają procesy odzysku polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji lub materiałów lub energii wraz z ich wykorzystaniem zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

[i] Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

[j] Podać masę przedmiotów wyposażenia i części wymontowanych z pojazdów wycofanych z eksploatacji, przeznaczonych do ponownego użycia, powstałych na skutek przetworzenia w stacji demontażu.

Załącznik nr 7 – wzór „KARTY PRZEKAZANIA ODPADU”

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU	Nr karty [a]	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad [b, c]	Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadu [b, d]	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad [b]
Adres [e]	Adres [d, e]	Adres [e]
Telefon/faks	Telefon/faks [d]	Telefon/faks
Nr REGON	Nr REGON [d]	Nr REGON
Miejsce przeznaczenia odpadów [f]		
Kod odpadu	Rodzaj odpadu	
Data/miesiąc [g]	**Masa przekazanych odpadów [Mg] [h]**	**Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy [d, i]**
Potwierdzam przekazanie odpadu data, pieczęć i podpis	Potwierdzam wykonanie usługi transportu odpadu [d] data, pieczęć i podpis	Potwierdzam przejęcie odpadu data, pieczęć i podpis

Objaśnienia:

[a] Numer nadawany jest przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.

[b] Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu.

[c] W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

[d] W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.

[e] Adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.

[f] Adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów.

[g] W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów.

[h] Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

[i] Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

Załącznik nr 8 - Regulamin przeznaczania środków WFOŚ i GW w Warszawie na dofinansowanie działań z zakresu usuwania i unieszkodliwiania azbestu na terenie Województwa Mazowieckiego

§ 1

Regulamin określa szczegółowe procedury przyznawania dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na działania z zakresu usuwania i unieszkodliwiania azbestu w oparciu o „Zasady…" ustanowione uchwałą Rady Nadzorczej Nr 83/08 z dnia 28.08.2008r.

§ 2

Wnioskodawca ubiegający się o uzyskanie dofinansowania dla zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu składa wniosek na aktualnie obowiązujących drukach WFOŚiGW odpowiednich dla rodzaju beneficjenta.

§ 3

Wnioski o dofinansowanie złożone przez jednostki samorządu terytorialnego dodatkowo powinny zawierać:

1.Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
2.Wykaz właścicieli, zarządców lub użytkowników budynków, którzy w danym roku zamierzają usunąć azbest wraz z informacją o powierzchni (ilości) oraz o stanie wyrobów zawierających azbest na obiekcie objętym dofinansowaniem.

§ 4

Kompletne wnioski o dofinansowanie będą rozpatrywane wg kolejności złożenia do czasu wyczerpania środków wydzielonych w planie finansowym na ochronę ziemi na dany rok.

§ 5

1. Zadania polegające na usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu mogą być dofinansowane w formie dotacji, w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych, a po wyczerpaniu środków dotacyjnych przeznaczonych w ramach planu finansowego na ochronę ziemi w danym roku, dofinansowanie może być przyznane w formie pożyczki,
2. Koszty kwalifikowane stanowią:
a). koszt demontażu płyt azbestowych
b). koszt przewiezienia azbestu z miejsca demontażu do miejsca unieszkodliwienia
c). koszt unieszkodliwienia azbestu
3. Środki Funduszu nie mogą być przeznaczone wykonanie nowych pokryć dachowych.

§ 6

Dofinansowaniem mogą być objęte obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył wojewodzie lub odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta „Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania" - zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 roku *w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz.U. Nr 192, poz. 1876).

§ 7

1.Beneficjentami środków WFOŚiGW mogą być osoby prawne, osoby fizyczne oraz jednostki organizacyjne administracji publicznej nie posiadające osobowości prawnej, a także związki celowe tych osób.
2. Osoby prawne oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą składają wnioski indywidualne o przyznanie dofinansowania (na formularzu wniosku).
3. Osoby fizyczne (w tym wspólnoty mieszkaniowe) nie prowadzące działalności gospodarczej składają wnioski o dofinansowanie za pośrednictwem gminy.

§ 8

1. Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie (dysponujący obiektem na cele budowlane) zobowiązany jest uzyskać od właściwych organów administracji architektoniczno-budowlanej prawomocne decyzje administracyjne związane z zakresem wykonywanych prac, Wnioskodawca ubiegający się dofinansowanie zobowiązany jest do przedłożenie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2004 r. *w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. nr 71, poz. 649),
3. Prace związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu muszą być wykonywane przez firmę posiadającą stosowne zezwolenia na wytwarzanie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest,
4. Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie powinien dokonać wyboru wykonawcy zadania zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych

§ 9

1. Wypłata środków odbywa się w ramach umów cywilno – prawnych po złożeniu przez Wnioskodawcę:
a). faktury oraz protokołu potwierdzającego wykonanie zadania,
b). oświadczenia wykonawcy o prawidłowym wykonaniu prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych, (zgodnie z § 8 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649).

2. Wniosek w sprawie uruchomienia przyznanych środków powinien zostać złożony na aktualnie obowiązujących drukach WFOŚiGW w Warszawie.

§ 10

1. Po zakończeniu całego zadania Beneficjent przygotowuje rozliczenie końcowe (zgodnie z obowiązującym wzorem w WFOŚiGW).
2. Jako potwierdzenie wykonania zadania oraz osiągnięcia zakładanych efektów ekologicznych i rzeczowych wnioskodawca zobowiązany jest przedłożyć m.in.:
a). kserokopie kart przekazania odpadów zawierających azbest w celu ich unieszkodliwienia na odpowiednim składowisku odpadów azbestowych,
b). pozostałe faktury wraz z kopiami przelewów, jeśli nie były dołączone do rozliczenia transz dofinansowania.

§ 11

1. Zgodnie z przyjętymi Uchwałą Rady Nadzorczej Nr 83/08 z dnia 28.08.2008r. „Zasadami…" możliwe jest otrzymanie dofinansowania w ramach trybu nadzwyczajnego,
2. Tryb nadzwyczajny stosowany jest dla zadań z zakresu unieszkodliwiania azbestu związanych z usuwaniem skutków działania żywiołów,
3. Pomoc otrzymana w ramach trybu nadzwyczajnego będzie udzielana w formie dotacji w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych,
4. Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie w ramach trybu nadzwyczajnego zobowiązany jest do przedstawienia protokołu poświadczającego poniesienie szkód wywołanych działaniem żywiołu potwierdzonego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego dla obszaru gminy, na którym realizowane jest przedmiotowe zadanie.

§ 12

1. W ramach rozliczenia środków przyznanych w trybie nadzwyczajnym będą również akceptowane faktury dotyczące kosztów kwalifikowanych, które zostały wystawione przed datą podjęcia decyzji przez Zarząd o przyznaniu dofinansowania - jednakże po dacie wystąpienia działania żywiołu,
2. Ubieganie się o dofinansowania w ramach trybu nadzwyczajnego może odbywać się w okresie 6 miesięcy od daty wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia spowodowanego działaniem żywiołu.

§ 13

1. Fundusz udzielając dofinansowania w ramach trybu nadzwyczajnego może zastosować uproszczoną procedurę rozpatrywania wniosków tj.
a). wniosek szczegółowy o dofinansowanie może zostać rozpatrzony przed procedurą wyłonienia wykonawcy, jednakże uzupełnienie dokumentów o umowę z wykonawcą musi nastąpić przed datą wypłaty środków finansowych,
b). w przypadku, gdy wykonywane roboty budowlane wymagają zgłoszenia właściwemu organowi architektoniczno - administracyjnemu, przyznanie dofinansowania może nastąpić bez prawomocnych decyzji administracyjnych (uzupełnienie j. pkt. a),
c). odstąpić od konieczności przedkładania opinii nt. realizacji zadania związanego z usuwaniem i utylizacją azbestu, wydawanej przez Urząd Wojewódzki - Wydział Środowiska i Rolnictwa.

2. W ramach uproszczonej procedury rozpatrywanie wniosków będzie miało charakter przyspieszony i będzie traktowane priorytetowo.

§ 14

W sprawach nieuregulowanych niniejszym „Regulaminem" stosowane będą „Zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek" obowiązujące w dacie podjęcia decyzji o dofinansowaniu.

§ 15

Data obowiązywania 09.09.2008r

Załącznik nr 9. Zasady przeznaczania środków WFOŚiGW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie zwany dalej WFOŚiGW, działając w oparciu o:
1. Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 129, poz. 902 z późn. zm.),
2. Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.),
3. Ustawę z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.)
4. „Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011
z uwzględnieniem lat 2012-2015" z 15 października 2007 roku - Załącznik nr 23 - Program usuwania wyrobów zawierających azbest ustanowiony Uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 164/2007 z dnia 15.10.2007r.
„Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie",
w celu realizacji przyjętego w dniu 14 maja 2002 r. przez Radę Ministrów „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski", którego realizacja przewidziana jest na lata 2003 – 2032, przyjął „Regulamin przeznaczania środków WFOŚiGW na dofinansowanie działań z zakresu usuwania i unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego", o następującej treści:

§ 1

WFOŚiGW będzie przeznaczał, w ramach funduszy uchwalanych w planie finansowym na ochronę ziemi, środki na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu unieszkodliwiania azbestu.

§ 2

1. Realizacja zadań polegających na unieszkodliwianiu azbestu może być dofinansowana w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji, a po wyczerpaniu środków na dany rok w formie pożyczki.
2. Koszty kwalifikowane stanowią:
a) koszt demontażu płyt azbestowych,
b) koszt przewiezienia azbestu z miejsca demontażu do miejsca unieszkodliwienia,
c) koszt unieszkodliwiania azbestu.
3.Fundusz nie finansuje nowych pokryć dachowych.

§ 3

1. Beneficjentami środków WFOŚiGW mogą być osoby prawne, osoby fizyczne oraz jednostki organizacyjne administracji publicznej nieposiadające osobowości prawnej, a także związki celowe tych osób.
2. Osoby prawne oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą składają wnioski indywidualne o przyznanie dofinansowania (na formularzu wniosku).
3. Osoby fizyczne (w tym wspólnoty mieszkaniowe) nieprowadzące działalności gospodarczej składają wnioski o dofinansowanie za pośrednictwem gminy.

§ 4

1. W przypadku dofinansowania zadań z zakresu unieszkodliwiania azbestu związanych z usuwaniem skutków działań żywiołu Zarząd zastosuje tryb nadzwyczajny.
2. Warunkiem otrzymania dofinansowania w trybie nadzwyczajnym jest przedstawienie protokołu poświadczającego poniesienie szkód w miejscu realizacji inwestycji oraz oświadczenie o zobowiązaniu do odtworzenia pokrycia dachowego lub całkowitej rozbiórki budynku, z którego usuwany był azbest.
3. Wszystkim beneficjentom w ramach trybu nadzwyczajnego udzielana jest pomoc finansowa w formie dotacji w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych.
4. W trybie nadzwyczajnym uwzględniane będą również faktury dotyczące kosztów kwalifikowanych a wystawione przed datą podjęcia przez Zarząd uchwały o dofinansowaniu.
5. Wnioskodawca nie jest zobowiązany do przedstawienia oświadczenia o wyborze wykonawcy zadania zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych w przypadku uzyskania zgody z Urzędu Zamówień Publicznych na odstąpienie od stosowania ww. ustawy.
6. Tryb nadzwyczajny stosowany jest przez 6 miesięcy od daty wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia.
7. Fundusz udzielając pomocy finansowej w ramach zadań z zakresu unieszkodliwiania azbestu związanych z usuwaniem skutków działań żywiołu może stosować uproszczony tryb rozpatrywania wniosków.

§ 5

Zarząd opracuje szczegółowy Regulamin postępowania w sprawach przyznania środków WFOŚiGW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego uwzględniając postanowienia niniejszych zasad.